

Chefsjustitieombudsmannen
Mats Melin**Anmälan mot Attunda tingsrätt med anledning av handläggningen av en begäran om medhörning m.m.**

Anmälan

AA framförde i en anmälan klagomål mot Attunda tingsrätt med anledning bl.a. av att tingsrätten före en huvudförhandling i ett brottmål, till vilken hon kallats för att höras som målsägande, lovat henne att hon ”skulle få sitta i ett enskilt rum under rättegången för att slippa möta den åtalade” men att hon trots detta konfronterades med den tilltalade vid huvudförhandlingen.

Utredning

Dagboksblad och vissa handlingar i tingsrättens mål B 571-07 granskades, varvid bl.a. följande kom fram.

Sedan AA, som var målsägande i ett brottmål angående sexuellt ofredande m.m., fått en kallelse till huvudförhandling i målet kontaktade hon tingsrätten per telefon den 12 juni 2008. Hon uppgav att hon inte ville träffa den tilltalade och att hon var rädd för honom samt att hon skulle skicka in en skrivelse med begäran om medhörning. Därefter inkom en skrivelse till tingsrätten (aktbil 79) i vilken AA uppgav att hon inte ville närvara vid förhandlingen bl.a. eftersom hon kände obehag av att träffa den tilltalade. Av en tjänsteanteckning på tingsrättens dagboksblad den 16 juni 2008 framgår följande. ”tel. med målsäg. AA med anledning av hennes brev (aktbil 79). Hon har för avsikt att komma till förhandlingen, lovar henne medhörning vilket är okey. Men hon vill på inga villkor konfronteras med den tilltalade i tingsrättens väntrum”. – Vid huvudförhandlingen hördes målsäganden i den tilltalades närvaro.

Muntliga upplysningar inhämtades från rådmannen BB, som var ordförande vid den aktuella huvudförhandlingen, och beredningssekreteraren CC, som gjorde tjänsteanteckningen den 16 juni 2008. BB gav även in skriftliga upplysningar. Sammanfattningsvis upplystes följande.

BB

Han fick målet någon eller ett par dagar innan förhandlingen skulle äga rum. Han hade före förhandlingen observerat eller uppmärksammats på att målsäganden

begärt medhörning, men han hade inte läst tjänsteanteckningen om kontakten mellan målsäganden och en domstolssekreterare. Om medhörning har begärts före en förhandling brukar han som regel vid förhandlingen utreda om förutsättningarna för detta föreligger. Kvinnan var målsägande i en del av målet som rörde sexuell ofredande, som kan betecknas som kortvarigt. Hon och några väninnor hade utifrån gatan genom ett fönster iakttagit den tilltalade bl.a. blotta sig. När målsäganden kom in i rättssalen blev hon mycket upprörd p.g.a. att den tilltalade satt i salen. Han frågade henne åtminstone två gånger om hon begärde medhörning. Hans minnesbild är att varken åklagaren eller försvararen motsatte sig detta. Målsäganden uppgav emellertid att skadan redan var skedd och att det därför inte behövdes någon medhörning. Förhöret ägde därefter rum i den tilltalades närvaro och målsäganden hade, som han uppfattade det, inte några problem med att tala fritt.

Om han hade läst tjänsteanteckningen den 16 juni 2008 på dagboksbladet hade han nog, med hänsyn till det felaktiga löfte som målsäganden fått, låtit den tilltalade – som var häktad – sitta i häktesrummet när han ropade in målsäganden för att utreda om förutsättningarna för medhörning förelåg.

Det var inte den typ av förhör där man normalt skulle bevilja medhörning och skälen för medhörning framstod som relativt svaga. Han har varit kritisk till att kansliet förefaller ha utlovat medhörning – bl.a. eftersom ett sådant löfte inte bör ges före en förhandling, utan att försvaret getts tillfälle att yttra sig över frågan – och har talat med den aktuella sekreteraren om det inträffade.

CC

Hon har inte något närmare minne av det aktuella telefonsamtalet eller vad som sades vid detta. Eftersom det står antecknat i tjänsteanteckningen att hon lovade medhörning kan hon ha sagt så. Hon har inte något minne av vilka åtgärder hon vidtog med anledning av begäran i detta fall. – När en person ringer och begär medhörning brukar hon notera detta och ”lägga en propå” i akten. Om det är känt vilken rådmän som ska ha förhandlingen brukar hon till denne påpeka att medhörning har begärts. Vilken domare som ska vara ordförande vet man dock som regel tidigast några dagar före förhandlingen. Hon kan inte påminna sig vilket besked hon normalt brukar lämna till en person som begär medhörning. Hon har inte tidigare varit med om att någon sagt att hon inte vill träffa den tilltalade i tingsrättens väntrum.

Bedömning

Om det finns anledning anta att ett vittne eller en målsägande av rädsla eller annan orsak inte fritt berättar sanningen på grund av en parts eller någon åhörars närvaro, eller om part eller åhörare hindrar vittnet i hans berättelse genom att falla honom i talet eller på annat sätt, får rätten förordna att parten eller åhöraren inte får vara närvarande vid förhöret, s.k. medhörning (36 kap. 18 § [i dess lydelse före den 1 november 2008] och 37 kap. 3 § rättegångsbalken). Det är alltså rätten som fattar beslut om huruvida medhörning ska äga rum. Ett beslut om medhörning kan fattas vid huvudförhandlingen. Vid behov bör emellertid rätten redan före sammanträdet

– efter hörande av parterna – kunna besluta om en tillämpning av paragrafen (Fitger, Rättegångsbalken, del 3, s. 36:44).

Enligt vad som framgår av utredningen i ärendet synes CC före huvudförhandlingen i målet ha lovat AA att medhörning skulle ske. För att medhörning ska få ske krävs emellertid, som framgått ovan, ett beslut av rätten. Något sådant beslut hade inte fattats i detta fall. CC borde därför naturligtvis inte ha gett AA det besked hon gav.

Eftersom det är rätten som fattar beslut i dessa frågor ska givetvis en begäran om medhörning, som kommer in före sammanträdet, vidarebefordras till den domare som vid tidpunkten är ansvarig för målet. Personen som begärt medhörning ska därefter självfallet underrättas om rättens ställningstagande. För det fall tingsrätten avser att avvakta med att ta ställning i frågan till sammanträdet ska vederbörande underrättas om detta.

I det nu aktuella fallet uppgav målsäganden vidare att hon inte på några villkor ville konfronteras med den tilltalade i tingsrättens väntrum. Enligt min mening borde tingsrätten före förhandlingen också ha gett henne ett besked med anledning härav.

Det har av utredningen inte framkommit när BB uppmärksammades på att AA begärt medhörning och inte heller vilken information som han då fick. Jag har inte funnit det meningsfullt att ytterligare försöka utreda detta. Jag har således inte underlag för att kritisera BB för att han inte före förhandlingen såg till att målsäganden underrättades om vad som gällde.